

Nakað miðskeiðis í leiknum, sum Havnar Sjonleikarafelag og Gríma hava sett upp, er frásøgumaðurin Scullery eitt lítið bil einsamallur á pallinum. Hann er staddur á sjálvri høvuðsgötuni, í sera miserabla býarpartinum, sum vit læra at kenna, teir góðu 2 1/2 tímarnar, sum leikurin varar. Askoðarin hefur havt høvi at komið eitt sindur inn um bondsku og óglæðu húsasíðurnar, og vit hava eisini verið bumbað av sterka og raa málburðinum, tá Scullery, spældur av Jákupi Sahle, nøkur heilt fá sekund, uttan at siga eitt orð, bara við andlitinum og kroppsburðinum, fangar sjálva kensluna, lýsir tað innasta í leikinum, tað sum Rói Patursson í eini yrking kallar: At blomstra í sugguni.

Hvat satan billar hann sær inn?

Eg nevni henda litla tilburð fyri at geva eitt dømi um framúrskarandi, og í hesum forinum sumblima spæl, ið eyðkendi meginpartin av leikinum. Og at eg taki Jákup Sahle fram um aðrar leikarar, er tí tað er so langt síðani, eg havi sæð hann á palli seinast. Hann spældi við í Skipinum hjá Steinbjørn B. Jacobsen í 1976, og so í stóru, men tómu uppsetingini av Glatadu spælimonnum. Annars hefur hann ikki verið at sæð. Man spyr seg sjálvan, hvat hetta strálendi talentið hefur gjørt øll árin, ja, hvat satan billar hann sær inn. Minnst hann ikki, hvussu Jesus rakkaði niður hin tæran, ið gróð sini talent niður?

Uttan íva. Men eg haldi meg vita, hví hann, og fleiri við honum, í nógv ár hava ypt óksl eftir føroyskum sjónleikarumhvørvi. Og ikki bara leikarar, men eisini fólk, ið hava evni at skriva leikrit. Tey, sum hava fylgt eitt sindur við seinastu 20 árin, vita, at sjónleikarmhvørvið í nógvum forum hefur verið eitt höggormareidið, har fólk hava fingið tífina at gingið við at sprænt eitur eftir hvørjum øðrum. Og hví hefur tað verið soleiðis? Partvis orsakað av byttleika. Men í høvuðsheitum, tí vit ongan mentanarpolitikk hava í landinum. Tá Gríma sá dagsins ljós í 1977, fekk bólkurin eina ársløn at arbeiða við. Og meira skuldi ikki til fyri at fáa eittir upp at bløðra. Men tað var ein politikari, ið gjørdi sitt til at taka broddin av höggormi, makrignum, og tað var ein gliturerur, maktsjúkur, borgarligur politikari, ið kallaðist Poul Michelsen. Tað var maðurin, ið fekk býráðið at fígga eina modernisering og úbygging av Sjonleikarhúsinum, og so státt breyt tað tabu, ið segði,

Fý for den deiligasti fyri eitt málbrúk



at sjónleikur ikki var nakað, sum man stuðlaði alment.

Smílandi undastøkkingur

I dag fær føroyskur sjónleikur 1,6 milliónir krónur at arbeiða við um árið. Men henda upphædd er av nýggjum dato. Og rætt skal vera rætt. Tað var hin háli, smílandi undanastøkkingurin Lasse Klein, ið játtaði henda styrk.

Men nú er so fyribils runnið saman millum okkara professionellu leikarar og Havnar Sjonleikarafelag. Og lukkudag fyri tí. Gamalt agg er skúgvad til viks, og tann varhuga fær man eisini, í somu løtu man stigir inn í Sjonleikarhúsið. Í hvussu so er, havi eg ikki sæð eitt so heilskapad og gjøgnumfært pallsmíð fyrr uppi í Niels Finsensgøtu 34. Alt húsið, pallur og salur og síðu og endabalkong, er

umgjørt til hesa gøtu, ið hefur givið leikinum navn. Tá so leikarar og ljós koma fram úr myrkrinum, livir húsið soleiðis sum tað livir, tá góður leikur verður framfóður.

Skelkandi lýsing

Vit móta 30 ymiskum persónum á pallinum, og t.d. vera 7 teirra framfóðir av Sjurða Skaale. Eg nevni hetta fyri at vísa á, at styrkin í leikinum ikki eru persónslýsingarnar, og neyvan hava tað verið ørindini hjá høvundanum Jim Cartwright. Harvið er ikki sagt, at teir 30 persónarnir eru kopiir, og so langt burtur frá. Men høvuðsørindini hjá høvundanum hava verið at vist standin og vónloysið hjá fátækrafólki í 1980' unum í Onglandi. Og tann lýsingin er skelkandi, hon er rørandi og sjáldsama kraftarfull. Eg nevndi Jákup

Sahle í byrjanini í hesum ummæli, men yvirhøvur er torført at draga nakran leikara framum. Alikavæl má eg nevna Sjurð Skaale fyri tann sjáldsama intensitetin, hann lóðir sínar leiklutir við.

Leikstjórin mett skeivt

Og í hesum sambandi skilji eg ikki rættliga, hví leikstjórin Fiona Buffini ikki setti Sjurða Skaale at leika Joe, istaðin fyri Allan Dalsgaard. Tað er stórt sæð tað einasta, sum eg havi at finna at í leikinum. Men samstundis er tað ein hin týðningarmiklasta scenan, har Joe hefur meldað seg úr gøtuni og verðini, og á markinum millum liv og deyð bíðar eftir eini opinbering.

Hendan scenan, tá armóðin so at siga verður lyft upp á eitt metafysiskt støði, hon

dettur fullkomiliga á gólvíð. Men Sjurð Skaale sýnist ikki at vera so samansettur leikari sum eitt nú Ría Tórgarð ella Mikkjal Helmsdal. Katarina Nolsøe má eisini nevast, og tá samanum kemur, var hon kanska tann solidasti leikarin av øllum.

Men fy for den deiligasti fyri eitt málbrúk. Partvis hava vit upplivað talumálið fyrr á palli, t.d. tá Birita Mohr spældi sína egnu týðing av leikinum um skökjuna, og eisini Shirley Vallentine í týðing hjá Ebbu Hentze. Men hesaferð tykist tað, sum sjálvt litriki málningurin av Rasmusi Effersøe blinkaði á bróstinum. Man kom at hugsa um orðabókakjakið herfyri í bløðunum, tá landsmenn uppá skift niðurgjördu og traðkaðu Hjalmar P. Petersen. Lesur t.d. Høgni Debes Joensen hetta ummælið, vil eg uppá tað harðasta frí-

ráða eini so viðkvæmari sá at hyggja at leikinum. Í hvussu so er, skuldi hann fingið sær eina mobila iltflösku, og kanska ein neva av valium tablettum við í lumman, annars steindoyr hann av einum dundrandi blóðproppi, tá eini 7-8 minuttir av leikinum eru gingnir.

Samanspælið millum Biritu og Sjurð

Men tann skemtiligasta, og kanska eisini syndarligasta scenan í leikinum er samspælið millum Biritu Mohr og Sjurða Skaale. Birita Mohr sum ramponeraða skökjan, ið hefur gafflað sær ein ungan, dýrandi fullan hermann, og hvussu alt hjá henni fer fyri bakka. Um so askoðararnir bara høvdu sæð ta scenuna, so var kvöldið uppi í Sjonleikarhúsinum bjargað.

Man kann siga, at sjónleikur eigur at vera eitt tong, har samtíðin uppá gott og ónt verður viðgjørd. Gøtan er ein tilkúr leikur. Men fara vit nakrantíð at fáa okkurt, ið kundi verið ein føroyskur variantur av Gøtuni? Man leikritakappingin, sum Norðurlandahúsið hefur lýst við, vera svarið? Eg haldi ikki. Fyri 18.000 krónur, ið allarhelst eru skattskyldugar, fer ongin av fullum huga og álvara undir at skriva eitt leikrit.

Jánkaslig kapping

Kappingin er eitt jánkasligt framhald av tí jánkasliga mentunarpolitikki, sum higartil hefur skapt eina rúgvu av jánkasligum úrslitum. Við smáum fetum tættla vit fram. Liktorn og putrað reyvvull, nógv meira fáa vit ikki upp á pall. Ikki uttan at vit innflyta tað, á sama hátt sum vit innflyta fulltrúar, grønnmeti, egg, prestar, wappir og glastreivabátar. A tann hátt ber til at fáa lætkeypta góðsku til landið. Men ein livsneyðug føroysk tradisjon, hon verður ikki skapt á tann hátt.

Jóanes Nielsen